

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

Evropský soud pro lidská práva, Rada Evropy

4.10.2022

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Skupinový paper a prezentace

- **Přihlašování do skupin** je umožněno v časovém okně úterý 18.10. od 20.00 do čtvrtek 20.10. do půlnoci.
- Termín pro **odevzdání skupinové práce** je v úterý 29.11. do 20.00.

Interaktivní osnova

MEZINÁRODNÍ PRÁVO A MEZINÁRODNÍ SOUDY

12. Závěrečná hodina: skupinové prezentace studentů 6. 12. 2022

Prezentující: studenti

Hodnotící: Jan Lhotský, Lenka Martínková

Prezentace a diskuze o skupinových písemných referátech.

Ve skupinách studenti napíší písemné plnění (paper), který bude zaměřený na jedno z následujících obecných témat:

1) *Mezinárodní právo*

2) *Lidská práva*

3) *Mezinárodní humanitární právo*

4) *Mezinárodní trestní právo*

V rámci daného tématu si zvolíte dle vlastního výběru (je třeba se dohodnout ve skupině) **konkrétní problematiku/otázku** a na tu se v rámci své práce zaměříte.

Paper může mít **maximálně 3500 slov**. V něm zdůvodníte svůj postoj k dané problematice/otázce a rozvinete vlastní argumentaci. V rámci zdrojů vycházejte nejen ze zadané literatury a přednášek, ale také z dalších relevantních textů. Doporučuje se, abyste si na začátku plnění zvolili určitou hypotézu, kterou se budete snažit v referátu obhájit.

Co se týče struktury, v úvodu specifikujte cíl práce, dále rozeberte vybraný problém/otázku a související odbornou literaturu. Následně představte své tvrzení, které podložíte relevantními argumenty a literaturou.

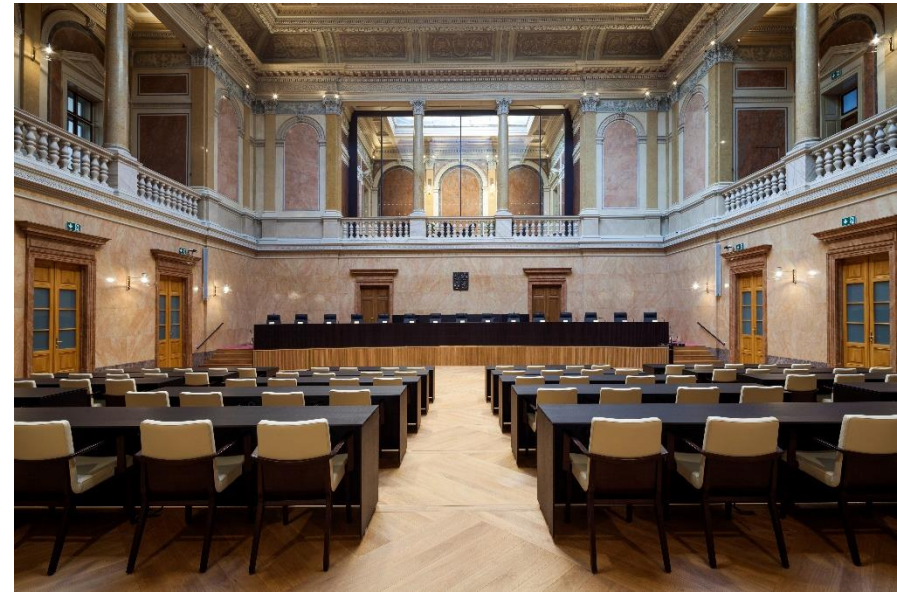
V práci krátce specifikujte, jak se který člen týmu na skupinovém plnění podílel, aby bylo zřejmé, že jednotliví členové přispěli obdobným dílem. V případě, že by někdo nespolupracoval, lze jej z týmu vyřadit a vyrozměť o tom vyučujícího.

Práce bude hodnocena (**max. 10 bodů**) jak na základě originality, srozumitelnosti a přesvědčivosti vaší argumentace, tak na základě formálních požadavků (struktura, použití zdrojů). Je na vás, jaký styl odkazů budete používat, vybraný styl však používejte konzistentně.

Na posledním semináři budete mít také skupinovou prezentaci na základě svého paperu. PowerPointové nebo jiné prezentace jsou vítány, očekává se, že **vystoupí všichni členové skupiny**. Prezentovat bude osm skupin (každé téma budou pokrývat dvě skupiny). Každá z nich bude prezentovat **5-7 minut**, věnujte tedy v rámci přípravy odpovídající pozornost time-

Příští úterý: návštěva Ústavního soudu

- Úterý 11.10. v 15.00 (u vchodu ÚS)
- Dopředu nutnost registrace (včetně čísla ID)
- Max. 25 studentů

FYI: možnost stáže

www.centrumlidskaprava.cz

6. číslo, XIV. ročník, červenec-srpen 2022

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

nový Bulletin začínáme plány českého předsednictví v Radě EU z pohledu Ministerstva zahraničních věcí. V rozhovoru s Davidem Červenkou se dozvíte, jaké jsou priority České republiky v oblasti demokracie a lidských práv, a rovněž jak jejich konečnou podobu ovlivnila současná geopolitická situace.

Navazuje Marie Gavendová se souhrnem jednání Rady OSN pro lidská práva. Tento ženevský orgán se zabývá porušováním lidských práv na Ukrajině a separátně rovněž situací na Krymu. Podstatnou pozornost věnoval také změnám klimatu.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost informuje Matyáš Dvořák o aktuálním odsouzení dvou ze čtyř členů skupiny tzv. Islámského státu přezdívané „Beetles“, která se k teroristické organizaci připojila z Británie. Trestní řízení probíhalo v USA.

Eliška Andrš z evropské sekce se věnuje případu špatné přístupnosti do obecních budov pro osoby s postižením, o kterém rozhodoval Evropský soud pro lidská práva. Jak přísně Soud nedostatky v této oblasti posuzuje?

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Michaela Kučerová zaměřuje na reprodukční práva žen v USA ve světle nedávného rozsudku tamního Nejvyššího soudu.

Dominika Šudová z české sekce přibližuje tzv. klimatickou žalobu v ČR. Po vzoru jiných zemí byla u nás podána žaloba kvůli nedostatečné aktivitě státu při ochraně životního prostředí. Jak rozhodl soud?

Hezký zbytek léta Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

HLEDÁME STÁŽISTY & STÁŽISTKY

Odborné akademické centrum lidských práv hledá nové stážisty/stážistky pro pravidelné měsíční psaní článků do Bulletinu lidských práv (v češtině) a další aktivity Centra v tematických oblastech:

Mezinárodní trestní spravedlnost
Evropský systém ochrany lidských práv
Mezinárodní politika, byznys a lidská práva
Česká republika a lidská práva

Chcete se podílet na tvorbě lidskoprávního časopisu a na dalších aktivitách Centra?

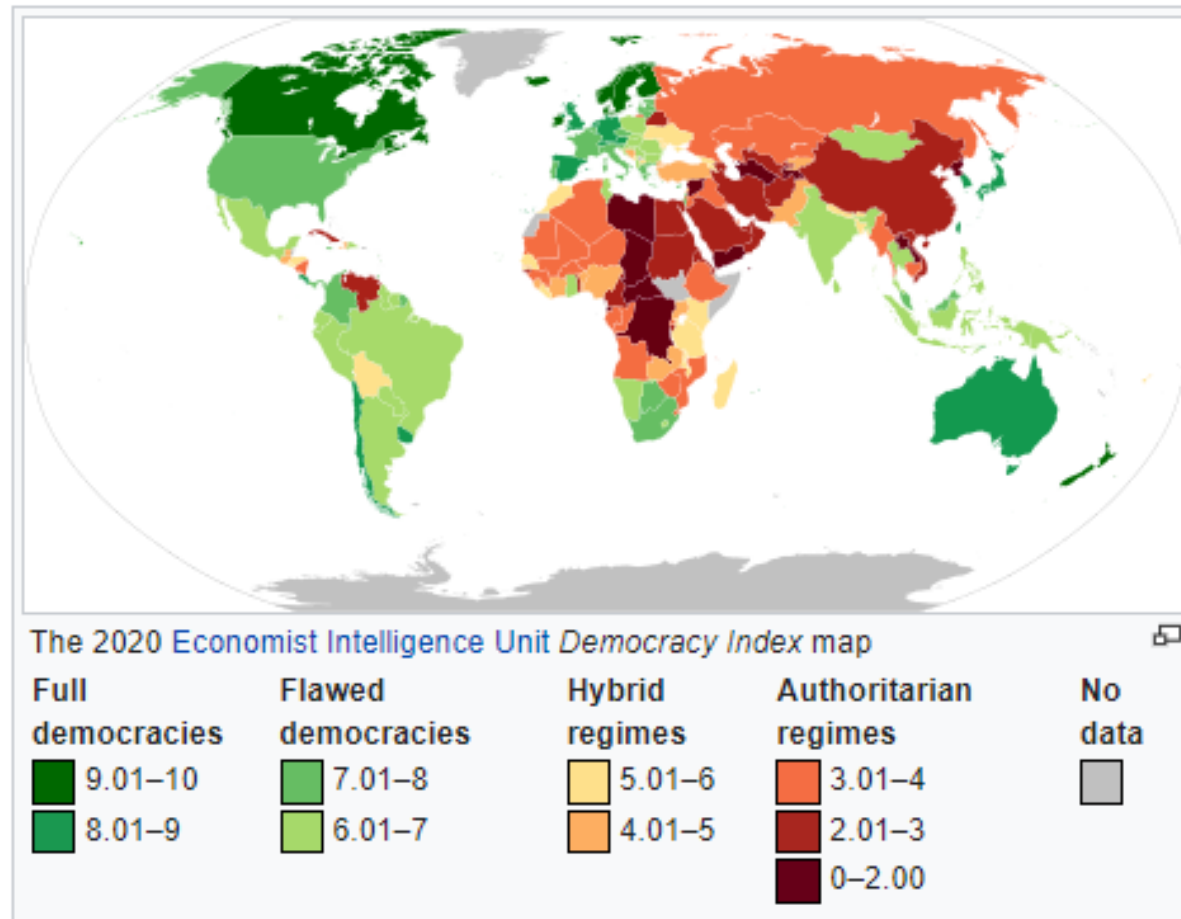
Zájemci nechtě pošlou do čtvrtka **20. října 2022** na e-mailovou adresu **info@centrumlidskaprava.cz** zprávu obsahující v předmětu slovo „Stáž“ a za pomlčkou název tematické oblasti, které by se chtěli věnovat. Do obsahu zprávy uveďte krátké zdůvodnění svého zájmu a do přílohy e-mailu přiložte svůj životopis.

Stáž bude trvat od 1.11.2022 do 31.10.2023 a bude probíhat především prostřednictvím elektronické komunikace. Bližší informace o činnosti Centra naleznete na webových stránkách.

www.centrumlidskaprava.cz

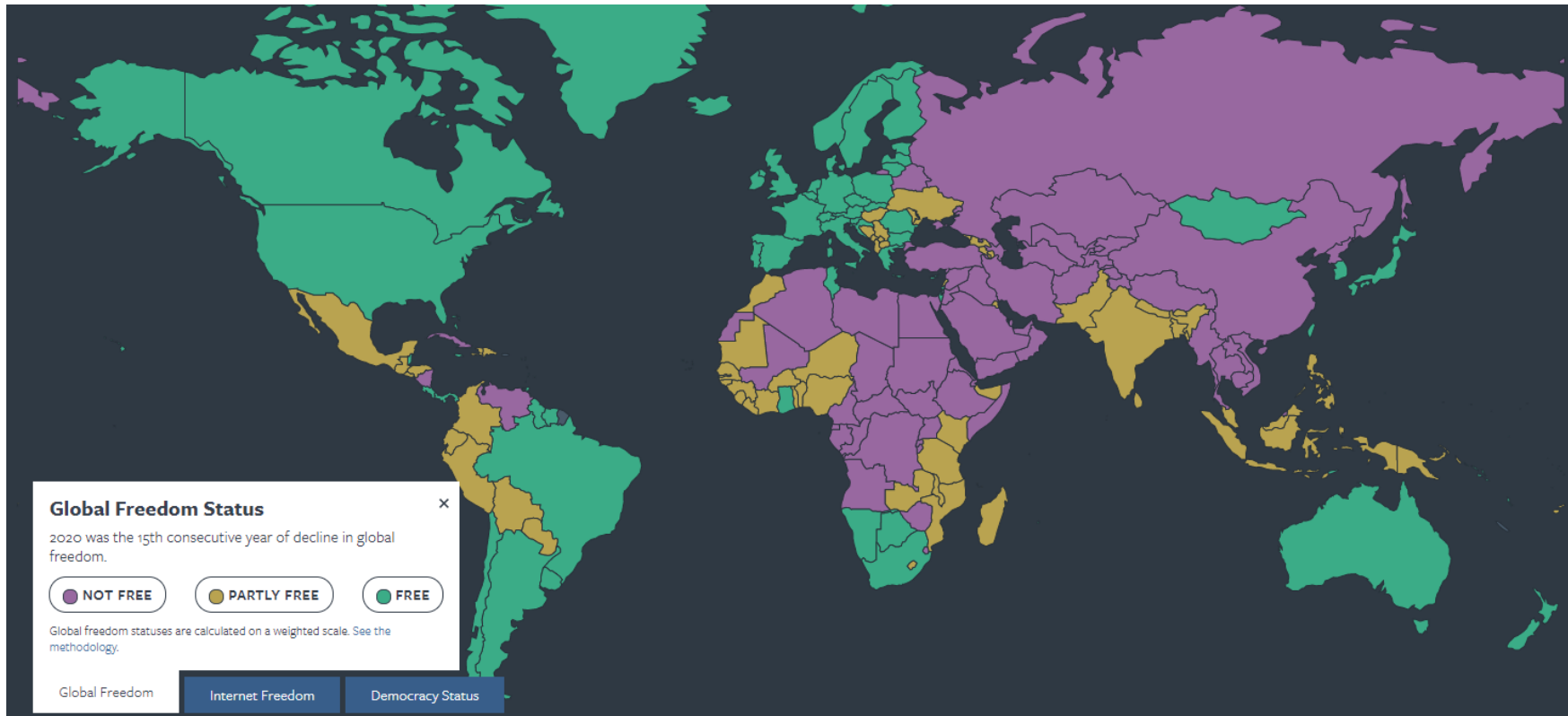
Měření úrovně demokracie

The Economist Intelligence Unit (EIU) Democracy Index

Měření úrovně demokracie

Freedom in the World report by Freedom House

Mezinárodní smlouvy

– Podpis x ratifikace/přístup

– Právní závaznost

4. International Covenant on Civil and Political Rights

New York, 16 December 1966

Entry into force : 23 March 1976, in accordance with article 49 , for all provisions except those of article 41; 28 March 1979 for the provisions of article 41 (Human Rights Committee), in accordance with paragraph 2 of the said article 41.

Registration : 23 March 1976, No. 14668

Status : Signatories : 74. Parties : 173

Text : [Certified true copy](#)

United Nations, *Treaty Series*, [vol. 999](#), p. 171 and [vol. 1057](#), p. 407 (procès-verbal of rectification of the authentic Spanish text); depositary notification [C.N.782.2001.TREATIES-6](#) of 5 October 2001 [Proposal of correction to the original of the Covenant (Chinese authentic text)] and [C.N.8.2002.TREATIES-1](#) of 3 January 2002 [Rectification of the original of the Covenant (Chinese authentic text)].

Note : The Covenant was opened for signature at New York on 19 December 1966.

Participant	Signature	Accession(a), Succession(d), Ratification
Afghanistan		24 Jan 1983 a
Albania		4 Oct 1991 a
Algeria	10 Dec 1968	12 Sep 1989
Andorra	5 Aug 2002	22 Sep 2006
Angola		10 Jan 1992 a
Antigua and Barbuda		3 Jul 2019 a
Argentina	19 Feb 1968	8 Aug 1986
Armenia		23 Jun 1993 a
Australia	18 Dec 1972	13 Aug 1980
Austria	10 Dec 1973	10 Sep 1978

Obsah

- Vztah mezinárodního a vnitrostátního práva
- Evropský soud pro lidská práva
- Statistické údaje ESLP
- Další mechanismy Rady Evropy
- Ukrajina: Rada Evropy a ESLP

Poměr MP a vnitrostátního práva – monismus v. dualismus

– Monismus

- Vnímá MP a VSP v perspektivě jediného systému práva
- Např. ČR: monismus s primátem MP (VSP se podřizuje)

– Dualismus

- Vnímá MP a VSP jako soužití dvou odlišných právních systémů
- Zákonodárce transformuje normy MP do VSP
- Např. UK (EÚLP vydána vnitrostátně jako *Human Rights Act*)

Ústava ČR

– Čl. 1 odst. 2

- *Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.*

– Čl. 10 (recepční norma)

- *Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*
- MS nemají vyšší právní sílu, nýbrž **aplikační přednost**
- Implicitní podmínka: samovykonatelnost (*self-executing*)

– Čl. 87 odst. 2

- Předběžný přezkum ústavnosti

Monismus v. dualismus

https://www.youtube.com/watch?v=N_6GjlfDhBc

Souhrn

– Monismus

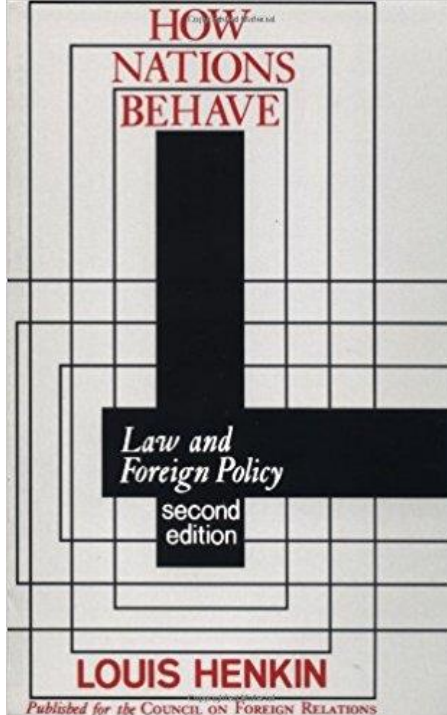
- Vnímá MS a VSP jako prvky jednoho právního systému
- Inkorporace
- Např. ČR

– Dualismus

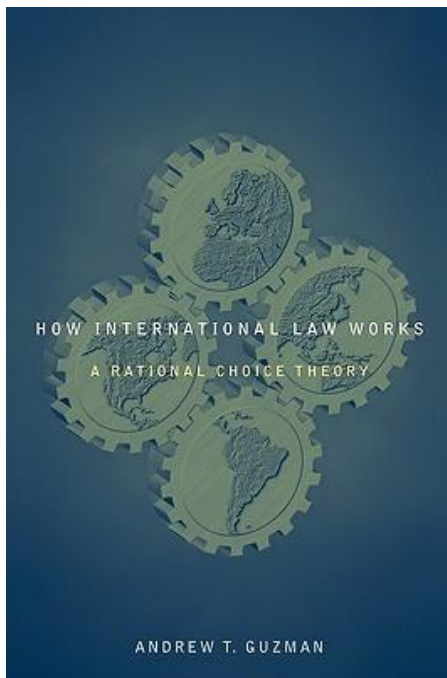
- Vnímá MS a VSP jako dva odlišné právní systémy
- Transformace
- Např. UK

– Ústava ČR

- Čl. 10: aplikační přednost MS před zákonem

"Almost all nations observe almost all principles of international law and almost all of their obligations almost all the time"

3 důvody dodržování
mezinárodních smluv (3 R)

- Reputace
- Reciprocita
- Retaliace (odplata)

Faktory ovlivňující dodržování MLP rozhodnutí

- Povaha tělesa, které vydalo rozhodnutí (soudy x výbory)
- Charakteristiky na straně státu:
 - **Kvalita institucí**
 - Vztah k MP
 - Demokracie
 - Velikost státu
 - Členství v EU

European Journal of International Relations

[Home](#)[Browse](#)[Submit Paper](#)[About](#)[Subscribe](#)

The power of human rights tribunals: Compliance with the European Court of Human Rights and domestic policy change

Courtney Hillebrecht

Rada Evropy

- „Panevropská“

- 46 států

Rada Evropy

Terminologie

RE, EU atd.

1949

PACE

Co RE dělá?

LP
Demokracie
Právní stát (RoL)

Evropská úmluva o LP (1950)

Nejefektivnější mezinárodní systém pro ochranu LP

Založila ESLP 1959

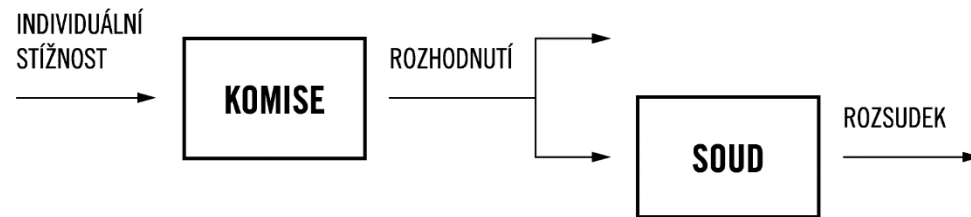
Přístup jednotlivce 1998 (Protokol 11)

Mezistátní stížnosti?

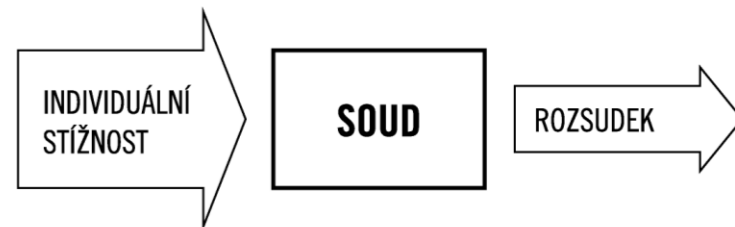
Georgia v. Russian Federation (IV) (no. 39611/18)	22.08.2018
Ukraine v. Russian Federation (VIII) (no. 55855/18)	29.11.2018
Liechtenstein v. the Czech Republic (no. 35738/20)	19.08.2020
Armenia v. Azerbaijan (no. 42521/20)	27.09.2020
Armenia v. Turkey (no. 43517/20)	04.10.2020
Azerbaijan v. Armenia (no. 47319/20)	27.10.2020
Ukraine v. Russian Federation (IX) (no. 10691/21)	19.02.2021
Russia v. Ukraine (no. 36958/21)	22.07.2021

Evropský soud pro LP

EVROPSKÁ ÚMLUVA O LIDSKÝCH PRÁVECH (PŮVODNÍ)
RADA EVROPY

EVROPSKÁ ÚMLUVA O LIDSKÝCH PRÁVECH (OD ROKU 1998)
RADA EVROPY

Jak se dostat k ESLP?

- Kdo
- Kdy
- Kde
- Jaká práva?

Evropská úmluva o lidských právech

Co je jejím obsahem?

- Povinnost států **respektovat** práva definovaná v Úmluvě (čl. 1)
- Právo na **život** (čl. 2)
- Zákaz **mučení** (čl. 3)
- Zákaz **otroctví** a nucených prací (čl. 4)
- Právo na **svobodu** a osobní bezpečnost (čl. 5)
- Právo na **spravedlivý proces** (čl. 6)
- Uložení **trestu** jen na základě zákona (čl. 7)
- Právo na respektování **soukromého a rodinného života** (čl. 8)
- Svoboda myšlení, svědomí a **náboženského vyznání** (čl. 9)

Evropská úmluva o lidských právech

Co je jejím obsahem?

- **Svoboda projevu** (čl. 10)
- Svoboda **shromažďovací** a sdružovací (čl. 11)
- Právo uzavřít **manželství** (čl. 12)
- Právo na účinný **opravný prostředek** (čl. 13)
- Zákaz **diskriminace** (čl. 14) – platí subsidiárně k ostatním právům zaručeným Úmluvou

- Dále viz **protokoly**: ochrana vlastnictví, právo na vzdělání, právo na svobodné volby atd.

Evropský soud pro LP

- Stížnost k soudu lze podat až po **vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků**
- Soudní senáty
 - 1 (samosoudce)
 - 3 (výbor)
 - 7 (senát)
 - 17 (velký senát)
- Při konstatování **porušení** práva ze strany státu může ESLP přiznat jednotlivci tzv. **přiměřené zadostiučinění** (finanční kompenzace)
 - Individuální opatření
 - Obecná opatření

Evropský soud pro LP

- Reformy soudu
 - Protokol 14: zavedení samosoudce
 - Protokol 15: zkrácení lhůty k podání stížnosti z 6 na 4 měsíce
 - Protokol 16: zavedení možnosti poradního stanoviska

Příklad: relativní práva

Jakékoliv **omezení** práva musí být:

- Předepsáno zákonem
- Nezbytné v demokratické společnosti (=přiměřené)
- Sledovat legitimní cíl

Přiměřenost znamená, že zásah do práva **nesmí být větší, než je nezbytně nutné** k dosažení některého zájmu uvedeného v Úmluvě.

Příklad

Článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se **zákonem** a **nezbytné v demokratické společnosti v zájmu** národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Příklad: absolutní práva

Článek 3: zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Absolutní zákaz:

- Neexistují žádné případy, kdy by právo mohlo být omezeno (není zde druhý odstavec definující možnosti omezení)
- Stát se nemůže odchýlit od zákazu ani v případě ohrožení státní existence (možné odchylky v době výjimečného stavu jsou uvedeny v čl. 15)

Příklad: zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

- Mučení x nelidské či ponižující zacházení
 - rozlišení dle intenzity (zohlednění faktorů: doba trvání, psychické faktory, pohlaví, věk, zdraví atd.)
- Zacházení x trest

Pro účely interpretace používá Soud definici mučení z Úmluvy OSN proti mučení: *jakékoli jednání, jímž je člověku **úmyslně** působena **silná bolest** nebo tělesné či duševní utrpení s **cílem...***

Příklad: zákaz mučení

Typy případů v rozhodovací činnosti Soudu:

- **Policejní výslech**
- např. Aksoy v. Turecko
- **Podmínky ve věznicích (či jiných detenčních zařízeních)**
- např. Kalashnikov v. Ruská federace
- **Extradice, deportace**
- např. Soering v. UK
- **Tělesné tresty**
- např. Tyrer v. UK
- **Jiné**

Příklad: zákaz mučení

Povinnost států

- Negativní: neporušovat zákaz mučení
- Pozitivní: vyšetřovat, potrestat, odškodnit

Případy porušení čl. 3 v letech 1959-2021

- 26 států: 0 případů porušení
- 16 států: 1-5 případů porušení
- Itálie: 9
- Moldavsko: 9
- Ukrajina: 21
- Turecko: 31
- Rusko: 83

Současné problémy

Legitimita ESLP je negativně ovlivňována:

- Backlog/dlouhá doba řízení (soud jako oběť vlastního úspěchu)
- Nedostatky v implementaci rozsudků
- Populistická kritika ESLP

Rozhovor s předsedou ESLP (Robert Spano, rozhovor 2021) [zde](#).

Pověst ESLP v členských státech RE: příklad UK

THE TIMES
 Thursday, October 23, 2014
 It's the economists, stupid
 Politics? It's too cut-throat for me, says George Clooney
 Millions in aid lost to fraud and corruption
Britain can ignore Europe on human rights: top judge
 Lord Chief Justice lodges case for reform
 In a landmark move, the Lord Chief Justice has announced that the UK will ignore the European Court of Human Rights (ECtHR) in cases involving human rights. This decision is a significant departure from the UK's long-standing commitment to the European Convention on Human Rights (ECHR). The move is seen as a major step towards greater sovereignty for the UK and is expected to have far-reaching implications for human rights law in the country.

Daily Mail
 THURSDAY, JANUARY 12, 2013
 www.dailymail.co.uk
 55p
FREE Weight Watchers 'Slimming Made Easy' recipe magazine
 PICK UP FROM 11.55 TO 1.00 AND SHOW US ON US CAN POST YOU THE SET - PAGE 42
UK loses three out of four human rights cases, damning report reveals
EUROPE'S WAR ON BRITISH JUSTICE
 UNELECTED Euro judges are making a relentless attack on British laws laid down over centuries by Parliament, a devastating report warns today.
 A group of Tory MPs are demanding action by the Prime Minister over the report's findings.
 The report says that the ECtHR is undermining the rule of law and the rights of British citizens. It calls for a complete overhaul of the UK's legal system to ensure that British laws are respected and that the rights of British citizens are protected.

Daily Mail
 FRIDAY, OCTOBER 9, 2014
 www.dailymail.co.uk
 60p
Rise of the no-cleavage CLEAVAGE
 PHOTOS 22-23
How to anti-age your memory
OUR BRILLIANT NEW SERIES
STARTING TOMORROW
OUR BRILLIANT NEW SERIES
END OF HUMAN RIGHTS FARCE
 In a triumphant week for British values, Tories unveil plans to give Parliament and judges power to ignore the European Court and its crazy decision making
 BRITAIN will have a showdown with Europe for the first time in a century as the Prime Minister unveils plans to strip the European Court of Human Rights of its power to overrule British law.
 The move is seen as a major step towards greater sovereignty for the UK and is expected to have far-reaching implications for human rights law in the country.

5p DAILY EXPRESS
 THE WORLD'S GREATEST NEWSPAPER
FREE INSIDE HISTORIC DAILY EXPRESS EDITION RONNIE BIGGS ARRESTED
 DON'T MISS YOUR FOUR-PAGE PULLOUT TODAY AND ALL NEXT WEEK
HUMAN RIGHTS MADNESS TO END
 EUROPEAN human rights judges will be stripped of their power to interfere in British affairs, a radical Tory plan to be unveiled today.
 The move is seen as a major step towards greater sovereignty for the UK and is expected to have far-reaching implications for human rights law in the country.

What has the European Convention on Human Rights ever done for us?

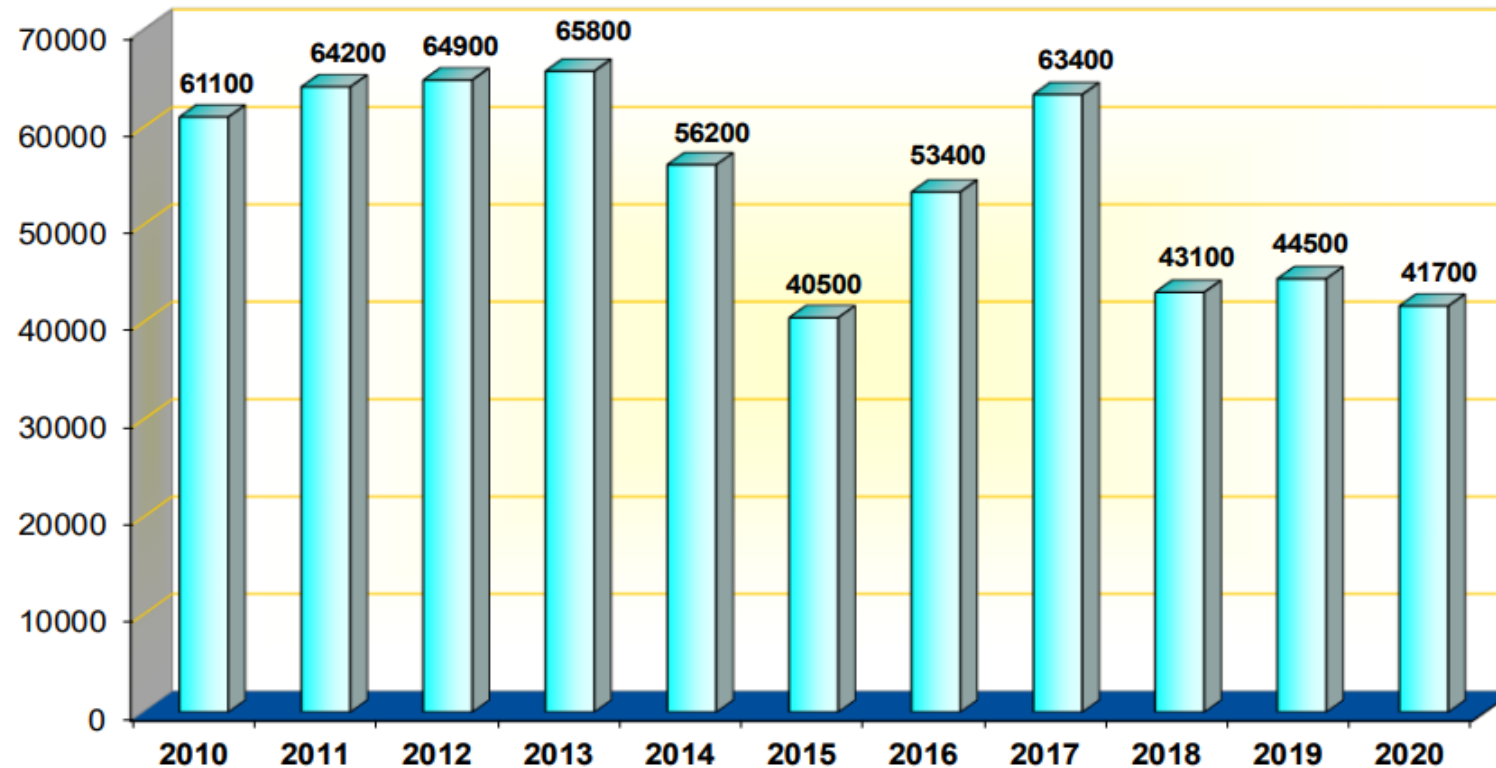

<https://www.youtube.com/watch?v=ptfmAY6M6aA>

ECTHR – Analysis of Statistics

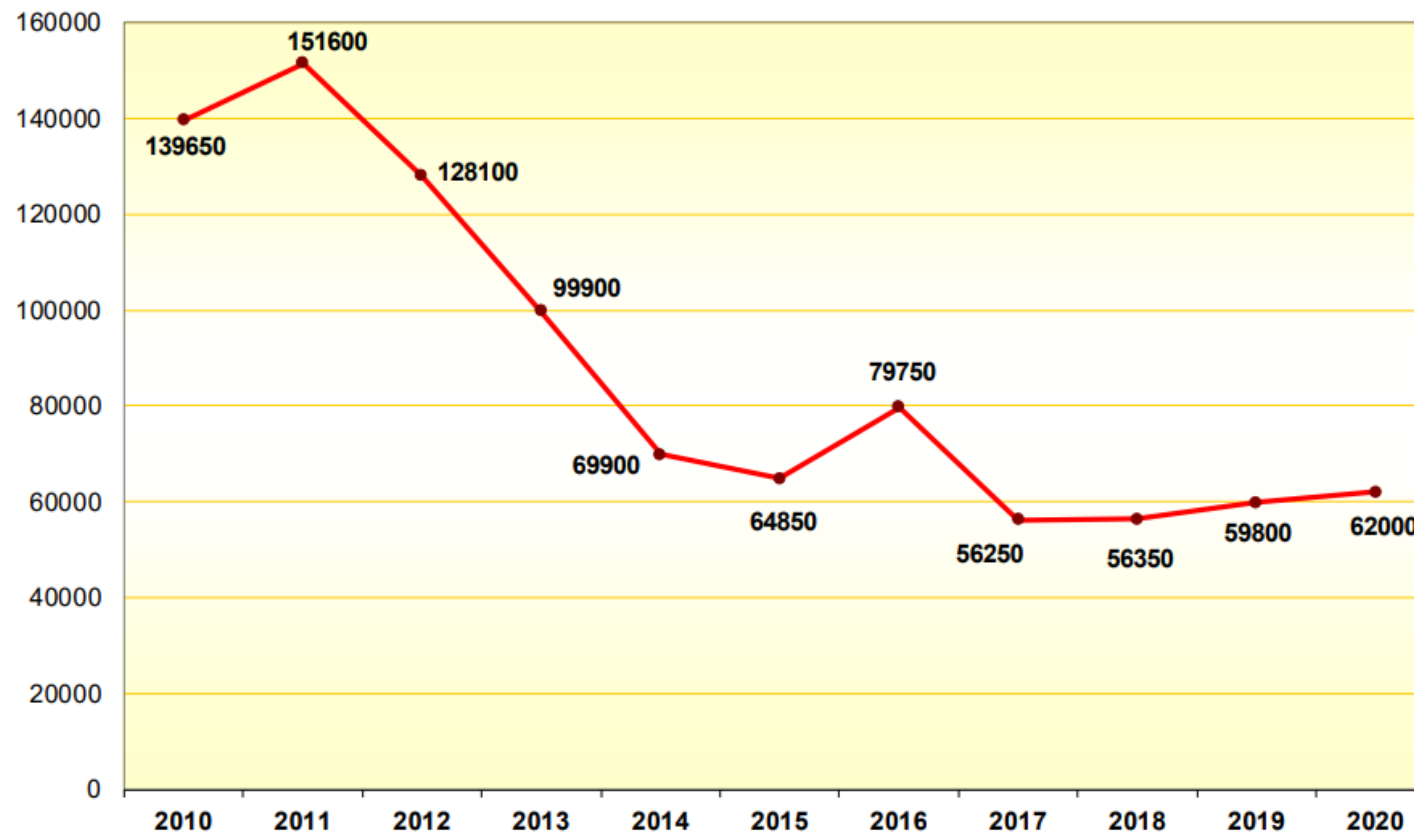
Number of applications allocated to a judicial formation²

Chart 1 Applications allocated to a judicial formation per year

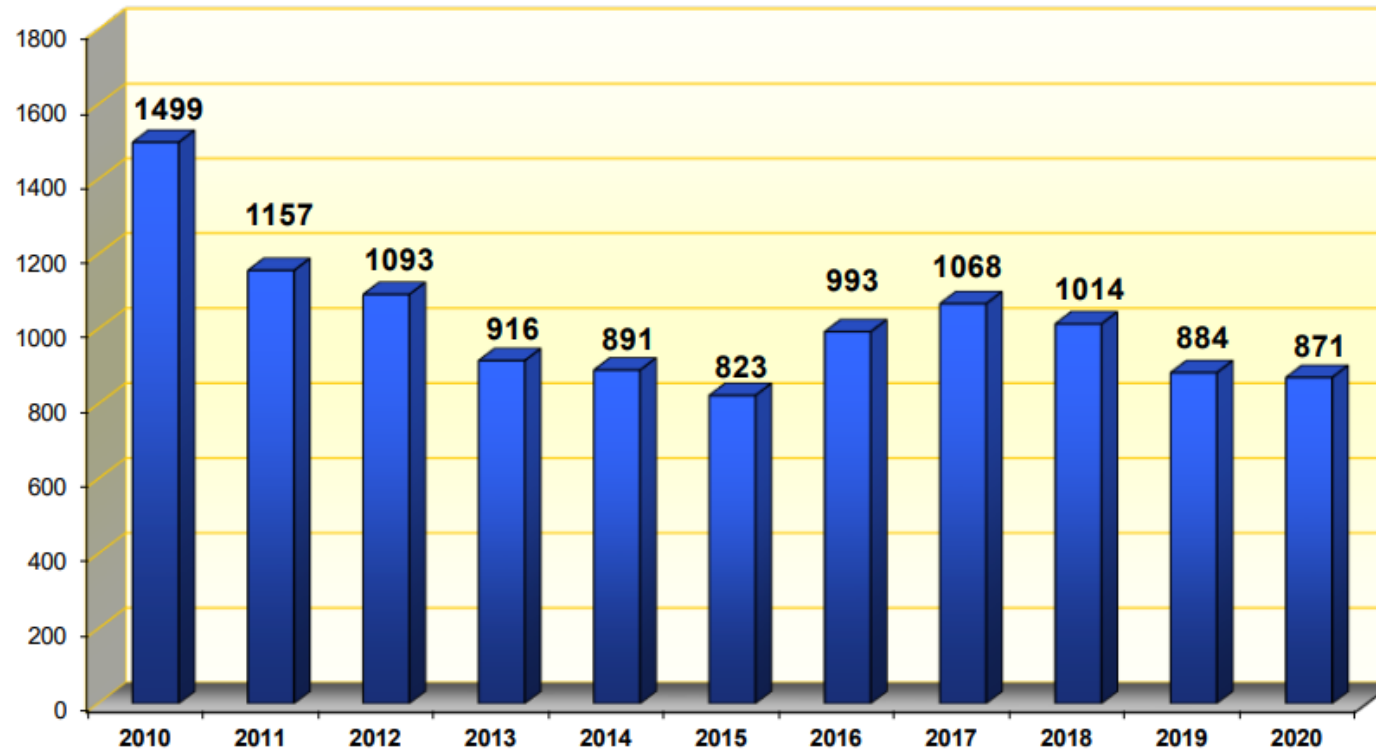
ECTHR – Analysis of Statistics

Chart 2 Applications pending before a judicial formation

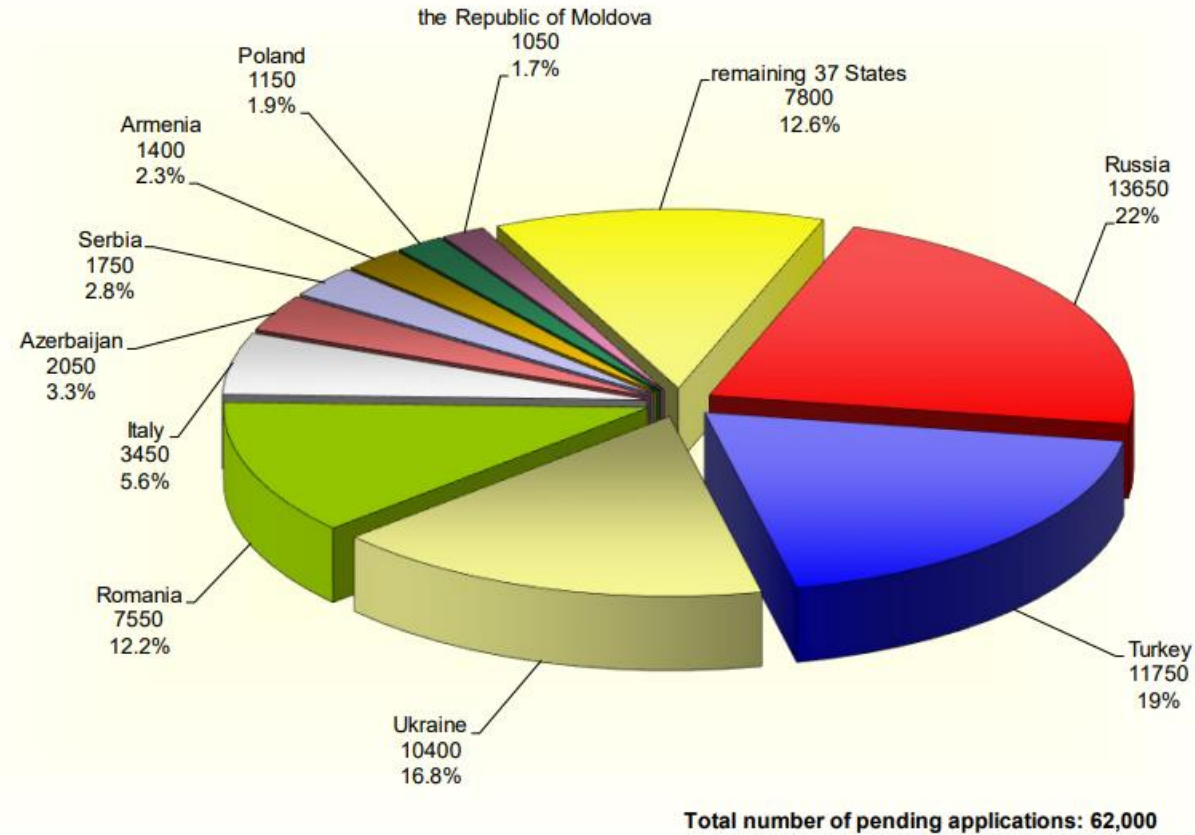
ECTHR – Analysis of Statistics

Chart 7 Number of judgments since 2010

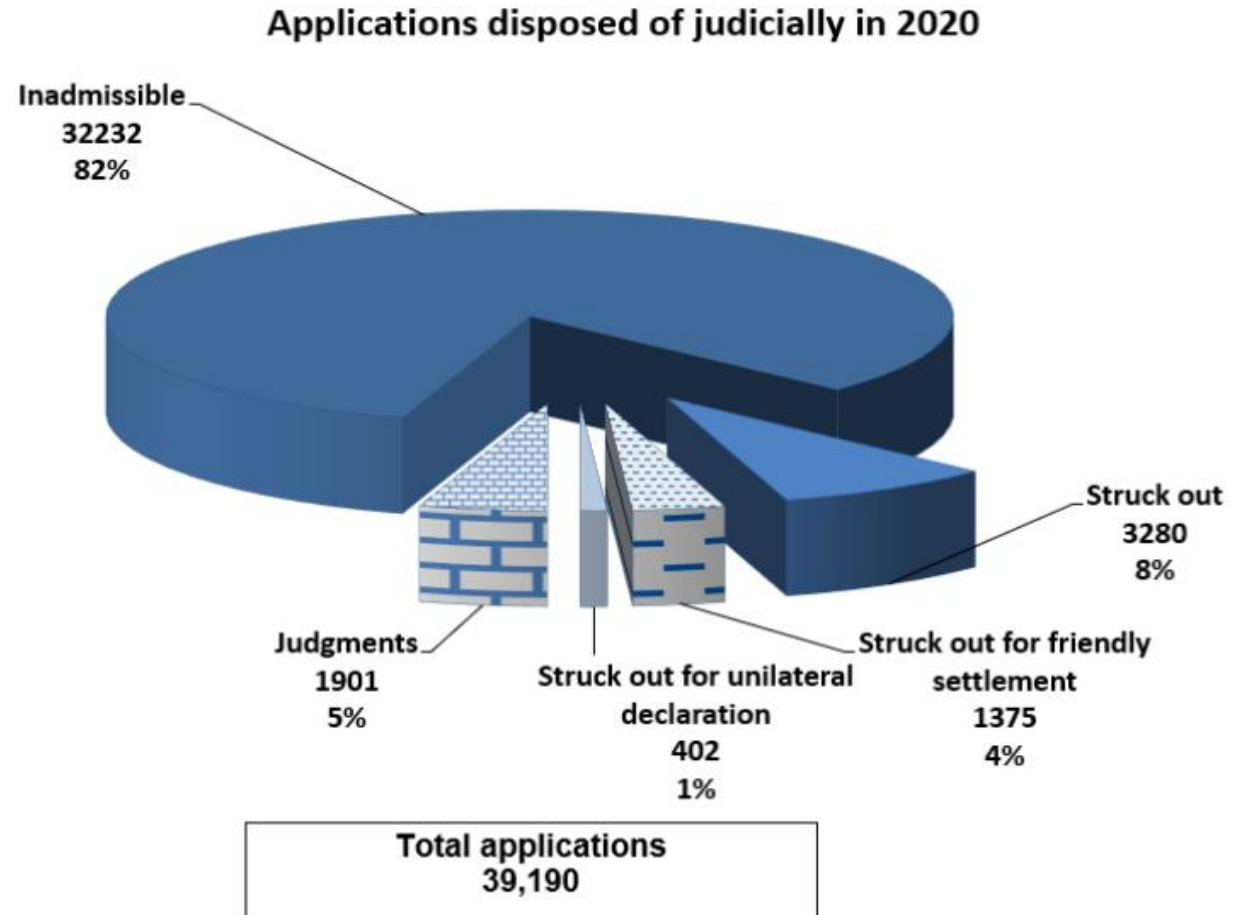
ECtHR – Analysis of Statistics

Chart 3 High case-count States

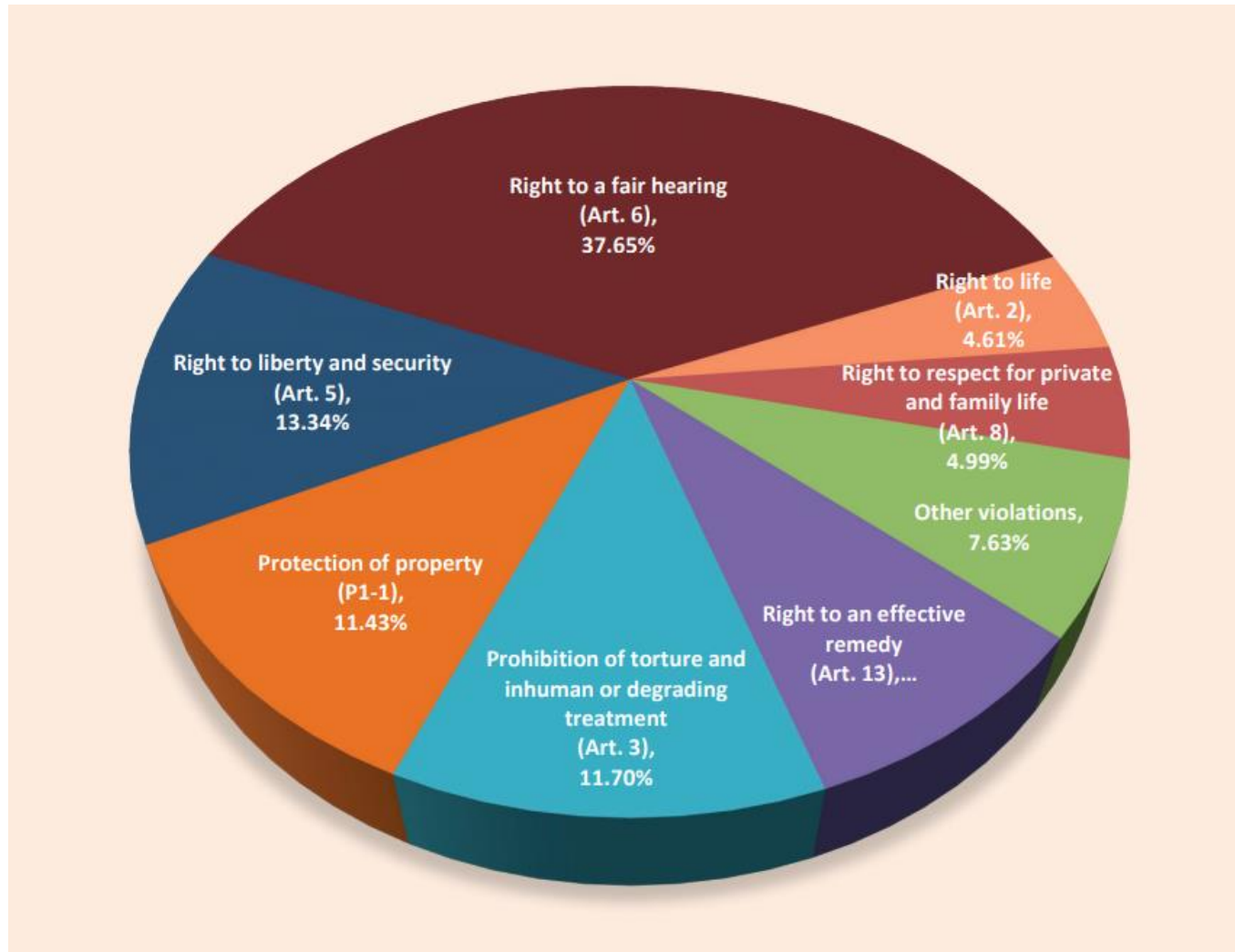
ECTHR – Analysis of Statistics

Chart 9 Applications disposed of judicially in 2020

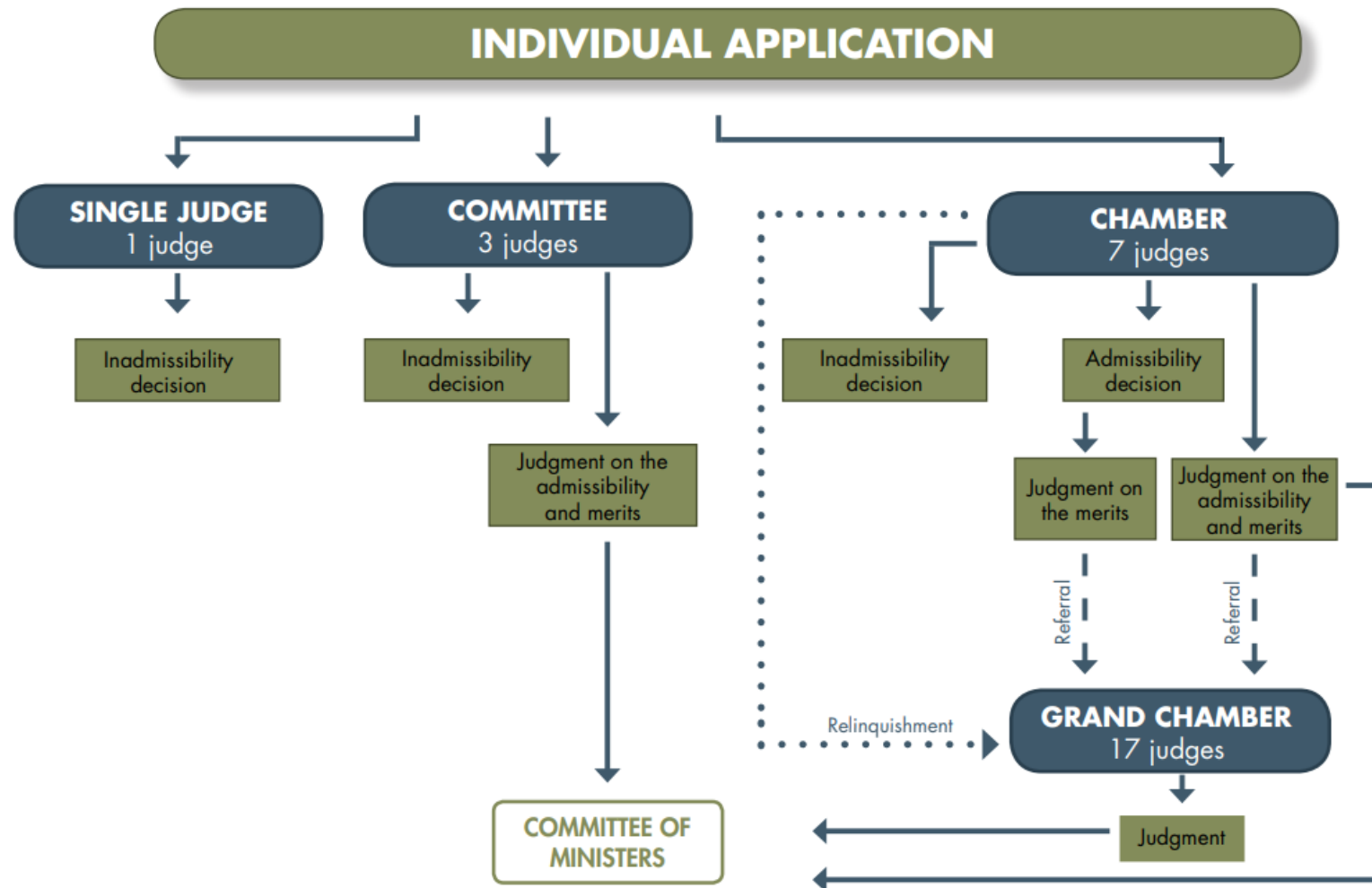

ECtHR – Overview ECHR 1959-2020

Subject-matter of the Court's violation judgments (1959-2020)

ECtHR – Overview ECHR 1959-2020

Příklady: ČR a velký senát

– 2007: D.H. proti České republice

- Velký senát rozhodl, že v případě stěžovatelů, **romských dětí** zařazených do ostravských zvláštních škol, byl **porušen zákaz diskriminace v právu na vzdělání** zaručený v článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1.

– 2021: Vavříčka a ostatní proti České republice

- Velký senát rozhodl, že Česká republika nepřekročila svůj prostor pro uvážení (*margin of appreciation*) při nastavení **systemu povinného očkování dětí**. Dále shledal, že v případě prvního stěžovatele, kterému byla pro nenaočkování jeho dětí uložena pokuta, a ostatních stěžovatelů, kteří nebyli pro nepodstoupení povinného očkování přijati do mateřské školy, **nedošlo k porušení jejich práva na ochranu soukromého života** dle článku 8 Úmluvy.

Netherlands Quarterly of Human Rights

[Home](#)[Browse](#)[Submit Paper](#)[About](#)[Subscribe](#)

DH v Czech Republic Six Years Later: On the Power of an International Human Rights Court to Push Through Systemic Change

Hubert Smekal, Katarína Šipulová*

First Published April 20, 2017; pp. 288–321

[Show Abstract](#)

Budoucí vývoj: právo na zdravé životní prostředí?

- Doktrína *living instrument*
- Evropská úmluva o lidských právech a absence práva na zdravé životní prostředí

Další mechanismy Rady Evropy

- Přes 200 smluv
- Nepodléhají soudu, doporučení expertních výborů
- **Lidská práva**
 - ESC
 - CPT
 - ECRI
 - FCNM
 - ECRML
 - CHRB
 - GRETA
 - GREVIO
- **Demokracie**
 - Programy a projekty
- **Právní stát**
 - Benátská komise
 - GRECO
 - MONEYVAL

Další mechanismy Rady Evropy

	KONTROLNÍ MECHANISMUS
STUPĚŇ MEZINÁRODNÍ OCHRANY	1 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST PŘÍMO MEZINÁRODNÍMU SOUDU
	2 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST KVAZIJUDICIÁLNÍMU ORGÁNU + MEZINÁRODNÍ SOUD
	3 INDIVIDUÁLNÍ STÍŽNOST KVAZIJUDICIÁLNÍMU ORGÁNU
	4 PODÁVÁNÍ ZPRÁV STÁTŮ A JEJICH HODNOCENÍ ODBORNÝM ORGÁNEM

Zdroj: *Ochrana lidských práv
v mezinárodním právu, Jan Lhotský*

Další mechanismy Rady Evropy

- Přes 200 smluv
- Nepodléhají soudu, doporučení expertních výborů
- **Lidská práva**
 - ESC: Evropská sociální charta (1961), revidovaná ESC (1996), kolektivní stížnosti (1995)
 - CPT: Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
 - ECRI: Evropská komise proti rasismu a intoleranci
 - FCNM: Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin
 - ECRML: Evropská charta regionálních a menšinových jazyků
 - CHRB: Úmluva o lidských právech a biomedicíně
 - GRETA: Skupina expertů proti obchodování s lidmi
 - GREVIO: Skupina expertů proti násilí vůči ženám a domácímu násilí
- **Demokracie**
 - Programy a projekty
- **Právní stát (rule of law)**
 - Benátská komise: Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva
 - GRECO: Skupina států proti korupci
 - MONEYVAL: Výbor expertů k vyhodnocení opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Otázka

Kdo byl v září 2021 zvolen soudcem/soudkyní ESLP za ČR?

Shrnutí

- Rada Evropy (1949)
 - Zaměření: lidská práva, demokracie, právní stát
 - Sídlo Štrasburk
 - ESLP je součástí systému Rady Evropy
- Evropský soud pro LP
 - Nejpokročilejší regionální systém ochrany LP
 - Aplikuje Evropskou úmluvu o LP a její protokoly
 - Rozhodnutí právně závazná (rozsudky)
- Jiné LP mechanismy RE
 - Výstupy jsou doporučení (právně nezávazné)
 - Např. Evropská sociální charta, CPT, Benátská komise

MUNI
FSS

Děkuji Vám za pozornost

Jan Lhotský